

13.4. Stratégia rozvoja Košického kraja

Vízia rozvoja

Vízia predstavuje očakávaný stav, ktorý má SR a jeho regióny z dlhodobého hľadiska dosiahnuť. Vymedzuje rámec pre definovanie strategických cieľov a priorít na obdobie budúcich 20 rokov. Dlhodobá vízia regionálneho rozvoja Slovenska je definovaná nasledovne:

Slovensko ako krajina s vysokou kvalitou života občanov vo všetkých regiónoch. Regionálna politika umožňujúca každému regiónu využívať svoje danosti na prospech svojho trvalo udržateľného hospodárskeho, sociálneho a územného rozvoja, a tým rozvoja Slovenskej republiky ako vysoko vyspelého, hospodársky, politicky a sociálne súdržného štátu, sebavedomého člena Európskej únie.

Pričom:

- pri plánovacích procesoch bude uplatňovaný integrovaný prístup orientovaný smerom k trvalo udržateľnému sociálnemu, ekonomickému a územnému rozvoju regiónov,
- regióny budú schopné efektívne využívať svoj vnútorný potenciál ako svoju konkurenčnú výhodu s cieľom zvyšovať kvalitu života obyvateľov,
- mestá a ich aglomerácie budú významným akceleratorom komplexného rozvoja regiónov, pričom v rámci polycentrického osídlenia budú fungovať kvalitné vzťahy a väzby medzi mestom a jeho zázemím i medzi mestami navzájom,
- vidiek bude miestom pre spokojný život a prácu jeho obyvateľov, s dostupnou infraštruktúrou, s diverzifikovanou ekonomikou, s kvalitným životným prostredím, so zachovalým a udržiavaným kultúrnohistorickým dedičstvom,
- v rámci jednotlivých regiónov budú znižované vnútroregionálne rozdiely.

Podpora regionálneho rozvoja bude na národnej, regionálnej a miestnej úrovni dlhodobo sústredená najmä na realizáciu opatrení v oblasti zamestnanosti, vzdelávania, vedy, výskumu a inovácií, zvyšovania energetickej efektívnosti, využívania obnoviteľných prírodných zdrojov, podpory podnikania, zlepšenia kvality životného prostredia a na zvýšenie efektívnosti fungovania a kvality výkonu verejnej správy. Podpora bude smerovať do všetkých regiónov SR v súlade s hlavnými cieľmi a prioritami stanovenými pre jednotlivé regióny národnou stratégiou. Tieto hlavné ciele a priority by v budúcom období mali rešpektovať i programové dokumenty na úrovni SR pre využívanie doplnkových zdrojov EÚ.

Východiská stratégie a stratégia regionálneho rozvoja

Národná stratégia usiluje o presadzovanie princípov trvalo udržateľného rozvoja využívajúc celý pozitívny rozvojový potenciál SR. K tomu bude potrebné na národnej i regionálnej úrovni aktivovať všetky využiteľné vnútorné zdroje obcí, krajov i štátu a využívať všetky dostupné externé zdroje aj v rámci realizácie súčasnej i budúcej regionálnej politiky EÚ.

Základnou úrovňou realizácie národnej stratégie budú kraje/VÚC na úrovni NUTS 3 ako administratívne celky spoluvytvárané štruktúrou sídiel na svojom území. Filozofia, prístupy a princípy, na ktorých je založená stratégia regionálneho rozvoja SR, rešpektujú úlohu a zodpovednosť jednotlivých krajov za rozvoj ich území.

Doteraz nebola v rámci regionálnej politiky dostatočne efektívne realizovaná spolupráca medzi regiónmi a aktérmi jednotlivých odvetvových/sektorových politík, resp. koordinácia, najmä v ekonomickej oblasti. Národná stratégia má snahu vytvoriť základný koncepčný rámec k realizácii uvedenej spolupráce.

Národná stratégia by mala byť základným dlhodobým koncepčným dokumentom realizácie slovenskej regionálnej politiky. Stanovuje ciele a prioritné oblasti regionálneho rozvoja a základné smery ich naplňovania.

Uplatňovanie princípov udržateľného rozvoja je jedným zo základných atribútov stratégie regionálneho rozvoja v SR. Za udržateľný bude považovaný rozvoj založený na stabilnom ekonomickom raste pri šetrnom využívaní prírodných zdrojov a znižovaní ich nadmernej spotreby, rešpektovaní kultúrnych a sociálnych potrieb obyvateľov a účinnej ochrany životného prostredia. Rozvoj podnecujúci spoločenský proces učenia a sebaorganizovania v podmienkach environmentálnych, ekonomických a sociálnych limitov súčasnej spoločnosti. Návrh stratégie vytvára základný rámec pre realizáciu regionálnej politiky SR ako svojbytnej regionálnej politiky členského štátu EÚ i ako integrálnej súčasť regionálnej politiky EÚ, ktoré by mali byť voči sebe komplementárne.

Strategický cieľ regionálneho rozvoja

Pre naplnenie dlhohodobej vízie regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, smerujúcej rozvoj regiónov k zvyšovaniu ich výkonnostného potenciálu a konkurencieschopnosti je stanovený strategický cieľ:

Integrovaným a výsledkovo orientovaným prístupom k regionálnemu rozvoju a na základe využitia vnútorného potenciálu regiónov zvýšiť do roku 2030 adaptabilitu, konkurencieschopnosť a výkonnosť regiónov pri súčasnom zvyšovaní kvality života ich obyvateľov a pri rešpektovaní princípov trvalo udržateľného rozvoja.

Strategický cieľ Národnej stratégie sa bude realizovať prostredníctvom výsledkovo orientovaného systému zameraného na realizáciu hlavných priorít a cieľov regionálneho rozvoja pre zvýšenie ekonomického potenciálu, sociálnej úrovne a konkurencieschopnosti regiónov SR.

Tieto priority a ciele vyjadrujú strategické zámery regionálnej politiky SR rešpektujúc zámery Stratégie trvalo udržateľného rozvoja SR a strategické princípy rozvoja EÚ (lisabonská a göteborgská stratégia, politika hospodárskej a sociálnej súdržnosti EÚ), kde adresátom sú všetky kraje SR.

Prioritné oblasti regionálneho rozvoja vyplývajúce z Národnej stratégie regionálneho rozvoja SR

Naplnenie dlhohodobej vízie a dosiahnutie strategického cieľa národnej stratégie je rozložené do piatich prioritných oblastí, ktoré by sa mali stať jej základnými piliermi realizácie. Základné prioritné oblasti sú vymedzené nasledovne:

- Prioritná oblasť 1: Veda, výskum a inovácie
- Prioritná oblasť 2: Ľudské zdroje
- Prioritná oblasť 3: Zamestnanosť
- Prioritná oblasť 4: Konkurencieschopnosť, rast a podnikateľské prostredie
- Prioritná oblasť 5: Životné prostredie – zmeny klímy, obnoviteľné energetické zdroje

Prognóza hospodárskeho vývoja v regiónoch SR v závislosti od druhu uplatňovanej politiky súdržnosti

Regionálna politika súdržnosti (kohézna politika) je na Slovensku dlhodobo prezentovaná ako jedna z priorít a je obsiahnutá aj v programovom vyhlásení vlády. Jedným z jej základných cieľov je vyrovnávanie regionálnych disparít. Analyzovať a prognózovať rôznych prístup

k regionálnej politike súdržnosti umožňuje regionálny model B_IER_REG_09q3, ktorý nadväzuje na ekonometrický model slovenskej ekonomiky BIER_ECM_09q3 (bližšie v prílohe 2 Národnej stratégie regionálneho rozvoja).

V Národnej stratégii regionálneho rozvoja sú stanovené 3 variantné scenáre ďalšieho vývoja, ktoré umožňujú vytipovať najvhodnejší prístup k uplatňovaniu politiky súdržnosti z národohospodárskeho aj regionálneho hľadiska.

Prognostické scenáre uplatnené v Národnej stratégii

Vytvorenie variantných scenárov ďalšieho vývoja umožňuje porovnanie vývoja v regiónoch SR na úrovni NUTS 3 pri rôznom zameraní regionálnej a hospodárskej politiky štátu. Podstatné sú rozdiely vývoja medzi jednotlivými variantnými scenármi:

- **Variantný scenár č. 1** budúceho vývoja je orientovaný na silnú politiku súdržnosti smerom k rýchlemu **znižovaniu regionálnych rozdielov**, jednak využitím podporných fondov EÚ, ako aj prerozdelením verejných financií. Regionálna politika bude využívať všetky dostupné nástroje, ako napríklad vyššie prerozdeľovanie podielových daní v prospech najslabších regiónov.
- **Variantný scenár č. 2** je orientovaný na podporu **rozvoja regionálnych centier** spolu s miernou politikou súdržnosti hlavne prostredníctvom využitia podporných prostriedkov. Využívané budú iba tie prostriedky, ktoré nepôjdu na úkor silnejších regiónov.
- **Variantný scenár č. 3** vychádza z variantného scenára č. 2, pričom dochádza **k súčinnosti** využitia podporných prostriedkov s vyššou efektívnosťou prostredníctvom regionálnej samosprávy (kvalitná regionálna politika vyšších územných celkov – predpokladaný synergický efekt).

Komparácia jednotlivých scenárov, variantný scenár ďalšieho rozvoja Košického kraja

Komparáciou výsledkov jednotlivých scenárov je možné vyhodnotiť najvhodnejší scenár jednak z hľadiska očakávaného prínosu pre Slovensko, ako aj pre jednotlivé regióny.

Presný vplyv regionálnej politiky je veľmi ťažké kvantifikovať. Dôležité je prognózovanie základných trendov možného vývoja, identifikovanie kľúčových súvislostí a obmedzení za rôznych podmienok, čo umožňuje vyhodnotiť najlepší scenár. Predložené boli 3 variantné scenáre možného vývoja, avšak žiadny variantný scenár nebol najlepší vo všetkých analyzovaných ukazovateľoch.

Variantný scenár č. 1 predpokladal využitie väčšiny dostupných prostriedkov regionálnej politiky, ako napríklad vyššie prerozdeľovanie podielových daní v prospech najslabších regiónov, čo viedlo k dosiahnutiu nižšej národnej produktivity práce a prerozdelenie trhu práce. Pri tomto scenári dochádza k najvyššej súdržnosti v rámci krajiny, ale na úkor celkového rastu. V konečnom dôsledku ekonomika čiastočne stratila na celkovej produkcii HDP oproti základnému scenáru pri celkovo mierne nižšej produktivite práce. Pozitívom bolo dosiahnutie nižšej nezamestnanosti v ekonomicky menej silných regiónoch a zároveň vytvorenie vyššieho počtu pracovných miest.

Variantný scenár č. 2: vývoj na trhu práce bol mierne lepší ako v prípade scenára č. 1 a bola dosiahnutá vyššia produktivita práce. Tento scenár však jednoznačne prekonáva scenár č. 3.

Variantný scenár č. 3 vykazuje najlepšie výsledky v takmer všetkých ukazovateľoch. Vyšší celkovo dosiahnutý rast so sebou „potiahol“ slabšie regióny, ktoré ekonomicky rástli rýchlejšie ako v scenári č. 1 s vyššou produktivitou práce a rastom miezd. V najslabších

regiónoch nebola dosiahnutá tvorba takeého počtu pracovných miest ako v prípade scenára č. 1, ale celkový dosiahnutý ekonomický efekt bol jednoznačne vyšší aj pre slabšie regióny.

Z hľadiska udržateľnej regionálnej súdržnosti sa podľa Národnej stratégie regionálneho rozvoja ako najvhodnejší javí variantný scenár č. 3, ktorý je z centra orientovaný na podporovanie rozvoja regionálnych centier v súbehu s kvalitnou a ucelenou politikou regionálnych samospráv. To je podmienené na jednej strane ponechaním dostatočného priestoru regionálnym samosprávam v národnej stratégii a na druhej strane využitie tohto priestoru kvalitnými a cieľavedomými stratégiami regionálnych samospráv tvorivo zohľadňujúcimi ich regionálne špecifiká.

Košický kraj sa v rámci SR vyznačuje medziregionálnymi disparitami, ale veľmi výrazné sú aj vnútroregionálne disparity, najmä v porovnaní okresov Košice I – IV s ostatnými okresmi Košického kraja – Gelnica, Košice-okolie, Rožňava, Sobrance, Trebišov.

Pre ďalší ekonomický rast a zvýšenie ekonomickej výkonnosti Košického kraja je potrebné zabezpečiť jednak rozvoj miest ako regionálnych centier ekonomického rozvoja, ktoré „potiahnu“ aj slabšie regióny, ako aj vyrovnávanie a odstraňovanie neopodstatnených disparít. Z hľadiska uplatnených prognostických scenárov **podmienkam Košického kraja najviac vyhovuje variantný scenár č. 3.**

Košický samosprávny kraj podporuje posilnenie postavenia regionálnej samosprávy a decentralizáciu kompetencií, ale iba za predpokladu primeranej fiškálnej decentralizácie pre schopnosť kvalitne zabezpečovať prenesené i originálne kompetencie vyšších územných celkov.

Prioritné oblasti rozvoja, stručný východiskový stav v Košickom kraji, problémy a odporúčania

Národná stratégia regionálneho rozvoja SR aj v nadväznosti na prípravu programovacieho obdobia 2013 – 2020 (pre ktorú je Národná stratégia východiskom) a Stratégia Európa 2020 určila pre Slovenskú republiku a jednotlivé kraje 5 hlavných prioritných oblastí: veda, výskum, inovácie, ľudské zdroje, zamestnanosť, konkurencieschopnosť, rast a podnikateľské prostredie, životné prostredie a zmeny klímy.

Obsah prioritných oblastí v jednotlivých krajoch je odlišný. Závisí od existujúceho východiskového stavu v kraji, najdôležitejších problémov a odporúčaní pre ich riešenie.

Zhrnutie záverov sociálno-ekonomickej analýzy podľa definovaných prioritných oblastí Národnej stratégie regionálneho rozvoja a odporúčania pre riešenie problémov:

Prioritná oblasť 1: Veda, výskum, inovácie

Stručný východiskový stav – Košický kraj:

Medzi dva základné atribúty rozvoja vedy a výskumu a následne realizácie inovácií a vytvárania poznatkovo orientovanej ekonomiky patrí objem finančných prostriedkov vynakladaných na takto zamerané aktivity a taktiež i počet pracovníkov, ktorí sú v rámci vedy a výskumu zamestnaní.

Problematika vedy, výskumu a inovácií bola postupne rozpracovaná do niekoľkých strategických a koncepčných dokumentov. Na národnej úrovni je to Inovačná stratégia SR na roky 2007 – 2013. Prínosom bolo schválenie Regionálnej inovačnej stratégie KSK. V súlade s Dlhodobým zámernom štátnej vednej a technickej politiky do roku 2015 je potrebné vytvoriť národný inovačný systém aj s regionálnymi inovačnými štruktúrami (inkubátory, inovačné centrá, poradené centrá a i.) s cieľom priblížiť inovačné aktivity a podporné aktivity čo

najbližšie k podnikateľom a najmä malým a stredným podnikateľom. Inovačný potenciál a inovačné klíma má najlepšie postavenie v Bratislavskom kraji, Košický kraj aj z hľadiska vloženého objemu finančných prostriedkov zaostáva.

Problémy, ktoré si vyžadujú prioritné riešenie:

- pomerne nízka inovačné klíma v hospodárstve kraja, najmä v regiónoch s nižším ekonomickým potenciálom,
- financovanie vedy, výskumu a inovácií,
- lepšie prepojenie výskumu a vývoja na malé a stredné podniky,
- nedostatočná pozornosť venovaná vedeckému a inovatívnemu vzdelávaniu na všetkých úrovniach, vo verejnom i súkromnom sektore,
- nedostatočná intenzita medzinárodnej spolupráce a nízke zapojenie na formovaní európskeho výskumného priestoru,
- nedostatočná prezentácia významných medzinárodných inštitúcií vedy, výskumu a inovácií,
- nedostatočne vybudovaná infraštruktúra pre vedy, výskum a inovácie a realizácia podporných programov na regionálnej úrovni,
- absencia systému riadenia a koordinácie na regionálnej úrovni,
- nedostatočné využívanie inovácií v službách vr. nedostatočného uplatňovania inovačných procesov v systémoch riadenia verejnej správy, nízke možnosti uplatňovania integrovaných prístupov,
- nízky podiel inovatívnych podnikov na celkovom počte existujúcich alebo novovznikajúcich podnikateľských subjektov.

Odporúčania pre riešenie problémov:

V porovnaní so schválenou inovačnou politikou a stratégiou je potrebná výraznejšia podpora a motivácia pre tvorbu multisektorových partnerstiev, zvýšenie transparentnosti a rovnosti šancí pre získanie finančných prostriedkov pre všetky typy subjektov, koncentrácia finančnej podpory vedy, výskumu a inovácií nielen do priemyslu, ale aj do služieb v súlade s pripravenosťou regiónu, jeho inovačným potenciálom a definovanou konkurenčnou výhodou a urýchlená implementácia Regionálnej inovačnej stratégie KSK s využitím externých zdrojov vr. snahy regiónov o etablovanie sa významných vedeckých, výskumných a inovačných inštitúcií v regióne. Významnú úlohu pri zvyšovaní inovatívnosti a konkurencieschopnosti regiónov môže zohrať Regionálne inovačné centrum KSK.

V celoslovenských súvislostiach je Košický kraj hodnotený ako **kraj vykazujúci dobré predpoklady pre rozvoj vedy a výskumu**.

Prioritná oblasť 2 a 3: Ľudské zdroje a zamestnanosť

Stručný východiskový stav – Košický kraj:

Výrazný vplyv na konkurencieschopnosť a atraktivitu regiónov v synergii majú ukazovatele: trh práce, produktivita práce a kvalita pracovných miest. Bariérou pre zvyšovanie konkurencieschopnosti môžu byť mesačné náklady práce. Mobilitu pracovných síl ovplyvnil aj vstup SR do EÚ. Kvalita pracovných miest je v Európskej stratégii zamestnanosti definovaná štyrmi kľúčovými aspektmi:

- sociálno-ekonomická bezpečnosť (vr. výšky a rozloženia miezd),
- vzdelávanie a odborná príprava,
- pracovné podmienky (vr. intenzity práce),
- zosúladenie pracovného a súkromného života/vyvážené zastúpenie mužov a žien.

Košický kraj má **priaznivú demografickú štruktúru** obyvateľstva z hľadiska hlavných vekových kategórií, prirodzený prírastok je vyšší ako prirodzený úbytok.

V poslednom období, aj vplyvom hospodárskej krízy v Košickom kraji **poklesla zamestnanosť** a tvorba voľných pracovných miest nezodpovedala požiadavkám trhu práce z hľadiska štruktúry a počtu evidovaných nezamestnaných. Negatívne vplyva pretrvávajúci nesúlad medzi vzdelaním a skutočnými profesijnými požiadavkami na trhu práce, čo v kombinácii s nízkou flexibilitou trhu práce vedie k nárastu sociálne vylúčených skupín obyvateľstva.

Sociálna infraštruktúra (vzdelávacia, kultúrna, sociálna, zdravotnícka) súvisí s kvalitou života. Vyvážená infraštruktúra vytvára predpoklad pre rovnomerné životné podmienky pre obyvateľov a prispieva k vytváraniu primeraných sociálnych istôt, vzdelávaniu, možnosti kultúrneho vyžitia i zdravia obyvateľstva. Časť sociálnej infraštruktúry bola presunutá do kompetencie samosprávnych krajov resp. obcí.

Prebieha racionalizácia siete materských i základných škôl, ktorá sa odvíja od nižšieho prirodzeného prírastku obyvateľstva. V rámci stredného školstva v súlade s demografickými trendmi v Košickom kraji sa uskutočnila racionalizácia siete škôl, v súčasnosti prebehla III. etapa racionalizácie škôl a prispôbenie ich štruktúry požiadavkám trhu práce.

Zmenami a procesom transformácie prešla sieť zdravotníckych zariadení. Transformácia sa dotkla aj zdravotníckych zariadení v Košickom kraji, avšak efektívnosť, dostupnosť a kvalita poskytovaných služieb sa výraznejšie nezlepšila. Služby sociálneho charakteru poskytuje sieť zariadení, ktoré sú prevádzkované verejnými i súkromnými subjektmi. Sieť zariadení sa prispôsobuje potrebám, podmienkam a možnostiam samosprávnych krajov. Prevažujúca forma starostlivosti je rezidencionálna starostlivosť, v poslednej dobe sa presadzuje rozvoj terénnej, ambulantnej formy sociálnych služieb a rozvoj výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a asociálnej kurately v prirodzenom prostredí, ktoré umožňuje klientom zotrvať vo svojom prirodzenom prostredí a čo najbližšie k rodine. Významnú úlohu v oblasti poskytovaní sociálnych služieb plní aj Košický samosprávny kraj.

V oblasti **verejného zdravia** sú stanovené ciele zamerané na starostlivosť o zdravie, jeho podporu, ochranu i rozvoj. V cieľoch ide predovšetkým o prevenciu a včasnú diagnostiku, zlepšovanie a rozvíjanie spolupráce medzi poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti, zlepšenie systému zdravotnej starostlivosti a jej dostupnosti občanom, zvyšovanie kvality a bezpečnosti, rovnomerné rozmiestnenie zdravotnej starostlivosti a pod. Chronické ochorenia, ktoré sú hlavnou príčinou mortality je potrebné považovať za celospoločenskú prioritu. Pozornosť je potrebné venovať aj prenosným ochoreniam. V rámci Štátnej politiky zdravia SR sú stanovené štyri priority pre ochorenia:

1. chronické,
2. infekčné,
3. prostredie a zdravie,
4. tabak a alkohol.

Problémy, ktoré si vyžadujú prioritné riešenie:

- nesúlad potrieb trhu práce a evidovanej pracovnej sily v oblasti nových/potrebných zručností,
- nedostatočný monitoring a predvídanie budúcich potrieb trhu práce,
- pretrvávajúca vysoká miera nezamestnanosti a dlhodobej nezamestnanosti,
- nedostatočná flexibilita trhu práce, nízka miera kombinácie rôznych typov nástrojov aktívnej politiky trhu práce s inými zdrojmi na podporu zamestnatelnosti,
- nízka dynamika vytvárania nových pracovných miest,
- nedostatok aktívnych podporných služieb pre trh práce – informačné a poradenské služby poskytované všetkým skupinám obyvateľstva,
- nedostatočná podpora profesijnej mobility, pružnosti a mobility pracovných síl,

- nedostatočná motivácia ekonomických subjektov vytvárať produktívne a kvalitné pracovné miesta,
- nedostatok podpory veľkých medzirezortných projektov, ktoré by priniesli do regiónu ekonomický rast a zamestnanosť,
- nedostatočná podpora alternatívnych foriem zamestnania, vysoké odvodové zaťaženie, nízka podpora samozamestnania,
- nízka ponuka pracovných miest,
- nízka efektívnosť, dostupnosť a kvalita zariadení poskytujúcich zdravotnú starostlivosť,
- rastúci tlak na nové služby a opatrenia v sociálnej oblasti, problémy vyplývajúce z nedostatku finančných zdrojov,
- nedostatočný pocit zodpovednosti za vlastné zdravie,
- nesystémový prístup k rozvoju komplexných sociálnych služieb a zdravotnej starostlivosti na regionálnej úrovni.

Odporúčania pre riešenie problémov:

Rozvoj ľudských zdrojov by mal byť zameraný najmä na orientáciu od využívania lacnej pracovnej sily smerom k rastu konkurenčnej schopnosti regiónu a dostatočnej príprave ľudských zdrojov v súlade s definovanou konkurenčnou výhodou regiónu. Potrebná je zmena aktérov na trhu práce a pochopenie zamestnanosti ako celoživotného vzdelávania a kariérneho vývoja, flexibility a motivácie podporovaných dostupnou sociálnou infraštruktúrou. Prioritou musí byť vytvorenie podmienok pre minimálne stabilný rast regionálnej ekonomiky. Zamestnanosť bude narastať len vtedy, ak hraničný prínos na jedného zamestnanca bude vyšší, ako hraničné náklady na neho vynaložené. Dosahovanie žiaduceho vývoja v oblasti sociálnej infraštruktúry by malo byť orientované na uplatňovanie základných kritérií – efektívnosť, dostupnosť a kvalita služieb s dôrazom na definovanú konkurenčnú výhodu regiónu a životné prostredie a odstraňovanie neopodstatnených regionálnych rozdielov vr. nesúladu medzi ponukou a dopytom po vybraných službách.

Negatívom úspešnej politickej aj ekonomickej integrácie SR do EÚ bol únik „mozgov“ vo vzťahu k strate verejných výdavkov na vzdelanie týchto pracovných síl. Tento problém by na regionálnej úrovni mohla vyriešiť implementácia Regionálnej inovačnej stratégie a vytváranie podmienok pre vznik nových inovatívnych firiem a pracovných miest vyžadujúcich kvalifikovanú pracovnú silu. Nedostatok pracovných príležitostí pre vysokokvalifikovanú pracovnú silu okrem odchodu vzdelanej pracovnej sily môže viesť k zvýšeniu nerovnosti v oblasti príjmov jednotlivých skupín obyvateľstva.

Na miestnej úrovni je dôležitá podpora rozvoja hospodárskych činností v území, ktorá by sa mala realizovať prostredníctvom štandardných, ako aj inovatívnych podporných a motivačných nástrojov. Prínosom by bolo účinnejšie zosúladzovanie niektorých rezortných politík najmä pri presadzovaní integrovaného prístupu, či už na miestnej alebo regionálnej úrovni. Ide o trh práce v oblastiach, ktoré súvisia s ochranou životného prostredia a kultúrneho dedičstva, obnovou krajiny, rozvojom verejnej infraštruktúry, informatizácie a rozvojom cestovného ruchu. Realizácia podpory zamestnanosti v týchto oblastiach si však vyžaduje užšiu medzirezortnú a medzisektorovú spoluprácu.

Hospodárske aktivity a zamestnanosť je vhodné smerovať najmä do oblastí:

1. malé a stredné podnikanie,
2. revitalizácia hnedých parkov,
3. komplexný rozvoj turizmu,
4. realizácia opatrení protipovodňovej prevencie, obnovy a tvorby životného prostredia,
5. energetické hospodárstvo, energetické úspory a obnoviteľné zdroje energie,
6. infraštruktúra,

7. odpadové hospodárstvo, separovaný zber, likvidácia čiernych skládok,
8. obnova, údržba, dobudovanie komunikácií,
9. regenerácia sídiel – bytová výstavba, dobudovanie občianskej vybavenosti, obnova a údržba zelene a verejných priestranstiev,
10. rozvoj kultúry a športu,
11. rozvoj informatizácie na miestnej i regionálnej úrovni.

Dôležité je budovanie systému celoživotného vzdelávania a celoživotného poradenstva a realizácia nových typov služieb zamestnanosti v špecifickej kombinácii pre príslušný región s ostatnými sociálnymi službami. Vývoj v oblasti osôb ohrozených sociálnym vylúčením alebo sociálne vylúčených vyžaduje podporu sociálnej inklúzie prostredníctvom rozvoja sociálnych služieb a sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, rozvoj infraštruktúry sociálnych zariadení a podpora zosúladienie rodinného a pracovného života.

Prioritná oblasť 4: Konkurencieschopnosť, rast a podnikateľské prostredie

Stručný východiskový stav – Košický kraj:

Ekonomická výkonnosť a regionálna konkurencieschopnosť sú významnými faktormi rozvoja regiónov. Regióny, mestá a obce spolu súťažia pri vytváraní, získavaní, udržaní a po porovnaní ekonomických subjektov. Vysokovýkonné a konkurencieschopné regióny vytvárajú podmienky najmä pre ekonomické subjekty, ktoré stabilizujú a generujú nové pracovné miesta, nové pracovné príležitosti pre využívanie potenciálu regiónu kraja a majú zásadný vplyv na prosperitu, blahobyt a životnú úroveň. Regionálna konkurencieschopnosť predovšetkým charakterizuje schopnosť regiónu generovať príjmy a udržať úroveň zamestnanosti v rámci národnej a medzinárodnej konkurencie.

Regionálna konkurencieschopnosť je úzko spojená so štyrmi hlavnými faktormi:

- štruktúra ekonomického potenciálu,
- úroveň inovácií,
- stupeň dopravnej dostupnosti regiónu,
- úroveň dosiahnutej vzdelanosti pracovných síl – úrovne kvality ľudských zdrojov.

Konkurencieschopný región je atraktívny nielen pre svojich občanov, ale aj pre podniky a ostatné inštitúcie. Jeho charakteristickým rysom je lokalizácia firiem a migrácia.

Základným ukazovateľom pre porovnanie regionálnej konkurencieschopnosti a sociálno-ekonomickej úrovne regiónov je **hrubý domáci produkt**. Pri tomto ukazovateli Košický kraj v posledných rokoch v porovnaní s inými krajinami vykazuje klesajúci trend a obsadil 5. miesto v porovnaní s inými krajinami SR. Podľa **európskeho indexu konkurencieschopnosti**, pri ktorom medzi základné hodnotené oblasti patria dostupnosť a atraktivita, ekonomická výkonnosť, inovácie, veda a výskum a vzdelanostná úroveň, Bratislavský kraj obsadil 10. miesto medzi 120 hodnotenými regiónmi EÚ, východné Slovensko obsadilo až 108 miesto. Zo Správy o globálnej konkurencieschopnosti 2010 – 2011 vyplýva ďalší prepad slovenskej konkurencieschopnosti aj v roku 2010. Slovensko sa umiestnilo na 60. priečke medzi 139 hodnotenými krajinami a susedí s Vietnamom a Tureckom. V tejto súvislosti podľa Podnikateľskej aliancie Slovenska konkurencieschopnosť Slovenska zhoršujú **neefektívne fungujúce verejné inštitúcie, nízka miera inovácií, podpriemerná úroveň infraštruktúry, zaostávajúce školstvo, byrokracia, korupcia a reštriktívna pracovná legislatíva**.

Z hľadiska ukazovateľa **kumulovanej zmeny HDP** boli vytvorené 3 typy regiónov. Košický kraj sa umiestnil v skupine regiónov, v ktorých prírastok HDP je porovnateľný s prírastkom HDP na úrovni SR, avšak je posledný v tejto skupine za Trnavským, Trenčianskym a Banskobystrickým krajom.

Z hľadiska ukazovateľa **hrubého domáceho produktu na obyvateľa** je konštatovaná zásadná **regionálna disparita – metropolitného regiónu verzus ostatné regióny**. Košický kraj má pozíciu 5. priečky v porovnaní s inými regiónmi SR.

Ekonomickú výkonnosť regiónu, nepriamo aj životnú úroveň obyvateľov charakterizuje **priemerná hrubá mesačná mzda** ako súčasť disponibilných zdrojov obyvateľstva. Priemernú mzdu Košického kraja zlepšuje mesto Košice, u tohto ukazovateľa pre náš kraj sú typické výrazné vnútroregionálne disparity.

Dôležitým prvkom výkonnosti regiónov je **stav podnikateľského prostredia**, ktoré je tvorené fyzickými a právnickými osobami, pričom hlavným zdrojom ekonomickej výkonnosti a tvorby pracovných miest sú malé a stredné podniky. Košický kraj patrí medzi kraje, ktoré zaznamenali pokles počtu podnikateľských subjektov.

Z hľadiska **exportnej výkonnosti** Košický kraj je v skupine krajov s vysokým podielom automobilového, elektrotechnického a hutníckeho priemyslu.

Technická infraštruktúra patrí medzi kľúčové faktory ovplyvňujúce úroveň hospodárstva. Podpora budovania a modernizácie dopravnej infraštruktúry nadregionálneho významu má priamy dosah na príliv zahraničného kapitálu a znižovanie disparít medzi regiónmi. Tie spočívajú najmä v nerovnomernej dostupnosti a kvalite dopravnej infraštruktúry a ich dôsledkom sú nízka mobilita pracovnej sily a tovarov, nižšia efektivita dopravných a prepravných procesov, ako aj negatívne vplyvy dopravy na životné prostredie. V súčasnej doprave sa prejavujú trendy, ako rastúca mobilita spoločnosti, rast významu individuálnej dopravy na úkor verejnej hromadnej dopravy a podfinancovanie údržby a opráv komunikácií. **Nedokončená sieť diaľnic** a vysokorýchlostných komunikácií **spomaľuje dopravu** a vytvára bariéry pre dobrú dostupnosť. Táto skutočnosť sa významne dotýka Košického kraja. Medzi ďalšie faktory patria vodné hospodárstvo, telekomunikácie a využitie kultúrneho a prírodného dedičstva pre podnikateľské aktivity. Taktiež súčasná pomerne hustá sieť ciest je z pohľadu kvality povrchu cesty z veľkej časti v nevyhovujúcom stave.

V poslednom období poklesol význam **železničnej dopravy**, napriek tomu má významnú úlohu v preprave tovarov a preprave osôb. Atraktivite železničnej dopravy by pomohlo skrátenie prepravných časov, modernizácia vozňového parku, zlepšenie stavebného a technického stavu železničných zastávok, zvýšenie kultúry cestovania a lepšie prispôsobenie cestných poriadkov potrebám cestujúcej verejnosti.

Letecká doprava zaznamenala v posledných rokoch rozvoj aj v súvislosti s nástupom nízko nákladových spoločností a atraktívnych cien pri preprave osôb. Medzinárodné letisko v Košiciach sa prispôbilo rastu počtu cestujúcich modernizáciou a novými priestormi pre vybavenie cestujúcich.

Vodná doprava v Košickom kraji je využívaná iba v malej miere v rámci lokálneho a cezhraničného cestovného ruchu splavením rieky Bodrog výletnými plavbami do maďarského Sárospataku.

Cyklistická doprava je využívaná prevažne iba na rekreačné účely a jej výraznejšie využívanie je ovplyvnené nedostatočnou a nevyhovujúcou infraštruktúrou, terénnou členitosťou, ako aj dlhodobou tradíciou využívania verejnej dopravy. Cyklistická doprava sa v mestách rozvíja len veľmi pomaly a diferencovane.

Významnú úlohu v rozvoji regiónu môže zohrať **integrováný dopravný systém**, ktorý prepája mestskú hromadnú dopravu v meste s dopravou v spádovom území. Veľmi dobré technické podmienky pre realizáciu integrovanej dopravy má mesto Košice a Košický kraj (okres Košice-okolie), kde je rovnaký rozchod koľajníc električkovej a železničnej prepravy.

Slabým miestom **vodného hospodárstva** v kraji, najmä vo vidieckych regiónoch je nedostatočne rozvinutá sieť kanalizačných sietí a čistiarní odpadových vôd, čo má negatívny dopad na vysoký stupeň znečistenia vodných tokoch. Aj v Košickom kraji niektoré regióny v budovaní kanalizačnej siete zaostávajú.

Plynofikácia kraja má priaznivý vplyv na životné prostredie, najmä v zimných mesiacoch, avšak v značnej miere závisí od ceny zemného plynu a tá je jedným z rozhodujúcich faktorov ďalšej plynofikácie. Košický kraj je plynofikovaný s výnimkou niektorých hornatejších a ťažšie dostupných regiónov.

Telekomunikačná infraštruktúra v poslednom období prešla významným vývojom, ktorý bol poznačený hlavne rozvojom mobilnej komunikácie a vysokorýchlostného internetu. Tieto služby postupne vytlačili význam klasických pevných liniek a tradičnej hlasovej komunikácie. V Košickom kraji sú výraznejšie disparity vo využívaní informačných a komunikačných technológií, ktoré sa odvíja aj od technického riešenia prístupnosti k internetu, resp. cien poskytovaných služieb. Regionálne diferencovaná je aj vybavenosť domácností počítačom s pripojením na internet, ktoré je závislé aj od životnej úrovne, príjmov domácností, vzdelanostnej úrovne obyvateľstva. Nedostatočná je elektronizácia služieb pre verejnosť.

Využitie **kultúrneho dedičstva a prírodného potenciálu** pre podnikanie v oblasti turizmu. Košický kraj má veľmi dobrý potenciál v oblasti prírodného a kultúrneho dedičstva. Turizmus zahŕňajúci dopravu, ubytovanie, stravovanie, rekreáciu a služby pre turistov a ďalšie súvisiace činnosti patrí medzi významné sa rozvíjajúce ekonomické odvetvie, ktoré sa priamo viaže na kultúrne dedičstvo a prírodný potenciál. Slabým miestom v Košickom kraji je kvalita poskytovaných služieb pri poskytovaní ubytovacích resp. stravovacích služieb, dostupnosť kultúrnych a prírodných atrakcií, ako aj ponuka služieb pre aktívny šport a využitie voľného času, budovanie cyklotrás a pod. Podpora rozvoja cestovného ruchu by pomohla najmä vidieckym oblastiam, podporila by rast zamestnanosti a špecificky orientovaných služieb.

Problémy, ktoré si vyžadujú prioritné riešenie:

- nízka ekonomická výkonnosť a konkurencieschopnosť spôsobená nedostatočným využívaním vnútorného potenciálu, sú kľúčovým limitom vyššej produktivity práce a rastu konkurenčnej schopnosti,
- disparity v podmienkach ovplyvňujúcich konkurencieschopnosť subregiónov v rámci Košického kraja,
- pomalý rast súhrnnej produktivity výrobných faktorov,
- nedostatočný prílev priamych zahraničných investícií do nových sektorov a ich nevyhovujúca štruktúra,
- pretrvávajúca nízka pružnosť nízko kvalifikovanej pracovnej sily a jej nedostatočná adaptabilita, pretrvávajúca nízka profesijná mobilita absolventov, vysoká miera dlhodobého nezamestnaných,
- nedostatočné využívanie dynamických komparatívnych výhod,
- nedostatočná reštrukturalizácia sektorovej štruktúry,
- nedostatočná podpora revitalizácie hnedých parkov a komplexnej regenerácie sídiel,
- nepripravenosť podnikateľského sektora reagovať na nové výzvy,
- nedostatočné využívanie existujúcej technickej infraštruktúry z pohľadu logistiky územia a dostupnosti,
- nedostatočná pozornosť venovaná prepojeniu na perspektívne, nové trendy a posilnenie exportnej výkonnosti,
- rastúci podiel individuálnej/automobilovej prepravy na úkor iných druhov prepráv,
- budovanie environmentálnej a telekomunikačnej infraštruktúry,
- nedostatok profesionálov a odborníkov pre riadenie rozvoja turizmu,
- absencie marketingových koncepcií rozvoja regiónu ako európskych destinácií,
- obmedzené finančné prostriedky pre rozvoj podnikania,
- nedostatočné využívanie nových informačno-komunikačných technológií.

Podstatnou bariérou súhrnnej produktivity je nízka miera inovačnej aktivity a pokles podnikateľskej činnosti pri zakladaní malých a stredných podnikov.

Odporúčania pre riešenie problémov:

Dobehanie ekonomickej výkonnosti a zvyšovanie medzinárodnej konkurencieschopnosti si vyžaduje systémové podmienky pre stály rast produktivity práce podporený kvalitatívnymi zmenami a zlepšovaním podnikovej výkonnosti. Cieľovým smerovaním by mala byť snaha o čo najväčšiu podporu dobrého fungovania aj regionálneho trhu, rešpektovanie princípu ekonomickej slobody a osobnej zodpovednosti, jasné vlastnícke vzťahy a pod. Podstatným predpokladom je prístup k vzdelávaniu. Jedným z dôležitých predpokladov je aj stabilný finančný trh, najmä vybudovanie kapitálového trhu.

Na zabezpečenie dlhodobej konkurencieschopnosti je potrebné tiež vytvoriť podmienky pre rozvoj turizmu a iných nových služieb a podpora zmeny sektorovej štruktúry a podpora väčšej diverzifikácie ekonomických činností najmä v dlhodobo zaostávajúcich regiónoch a intenzívnejšie využívanie vnútorného potenciálu. Významným predpokladom je zlepšenie dopravnej dostupnosti subregiónov a mikroregiónov.

Rast konkurencieschopnosti regiónov závisí predovšetkým od rastu ekonomickej výkonnosti.

Konkurenčná stratégia regiónu musí definovať (obsahovať):

- atraktivitu regiónu z hľadiska kvality života pre obyvateľov a z hľadiska dlhodobej výnosnosti (prosperity) podnikateľských subjektov,
- rozhodujúce činitele ktoré určujú jeho konkurencieschopnosť (konkurenčnú výhodu – štruktúra ekonomického potenciálu, inovačná úroveň, dopravná dostupnosť, vzdelaná pracovná sila) vr. jeho konkurenčnej pozície.

Konkurenčná stratégia regiónov nemôže byť zameraná len na podporu a rozvoj všetkých silných stránok a možných príležitostí, ale na skutočných silných stránkach, t.j. prioritách rozvoja a reálne dosiahnuteľných príležitostiach. Región vo svojej konkurenčnej stratégii musí zodpovedať základnú otázku – v čom a ako bude iným regiónom konkurovať a čo mu umožní udržateľný rast, resp. sebestačnosť založenú na vnútornom rozvojovom potenciáli.

Aktívnou spoluprácou a participáciou regiónov, miest a obcí, ktoré rozoznávajú svoju úlohu v regionálnom rozvoji a vytvárajú komplexné prierezové rozvojové stratégie, je možné dosiahnuť požadovaný synergický efekt v danom regióne.

Dosahovanie žiaduceho vývoja v oblasti technickej infraštruktúry by malo byť orientované na uplatňovanie základných kritérií – efektivita, dostupnosť a kvalita služieb s dôrazom na definovanú konkurenčnú výhodu regiónu a životné prostredie a odstraňovanie neopodstatnených regionálnych rozdielov vr. nesúladu medzi ponukou a dopytom vo vybraných službách.

Jedným z vážnych problémov v oblasti kultúry je problém predvídania dopadov integračných a globalizačných procesov na celú spoločnosť a tým aj na jej vzťah ku kultúre a kultúrnemu dedičstvu. Prijateľné je vychádzať z predpokladu, že v oblasti kultúry a kultúrneho dedičstva sa budú uplatňovať obidva procesy – globalizácia a posilňovanie národnej identity, resp. regionálnej identity a špecifik regionálnej kultúry s väčším alebo menším vplyvom iných kultúr. Vývoj môže priaznivo ovplyvniť lepšia koordinácia a manažment centrálnych a regionálnych aktérov a ich aktivít, koordinovaná spolupráca štátnych a samosprávnych orgánov, súkromného sektora a občianskych združení i mimovládnych organizácií.

Je potrebné sústrediť sa na maximálne využitie všetkých regionálnych aktív, ako sú ľudské zdroje, inovácie, diverzifikácia sektorovej štruktúry, produktivita práce, zvyšovanie zamestnanosti smerom k posilňovaniu konkurenčnej výhody regiónov, lepší regionálny manažment. Výberom vhodných nástrojov vyvážená podpora rastúcich i zaostávajúcich regiónov.

Z hľadiska dlhodobej dynamiky vývoja a produktivity práce Košický kraj (spolu so Žilinským krajom) bol v skupine s menšou dynamikou rastu, avšak v poslednom období mal potenciál na

výraznejšie zrýchlenie. Na základe hodnotenia konkurencieschopnosti sú regióny SR rozdelené nasledovne:

- vysoko konkurencieschopné: Bratislavský kraj,
- stredne konkurencieschopné: Trnavský, Trenčiansky, Žilinský, Košický kraj,
- nízko konkurencieschopné: Nitriansky, Banskobystrický, Prešovský kraj.

Hlavnými prioritnými oblasťami vo vzťahu k rastu výkonnosti a konkurencieschopnosti by mali byť:

- zamestnanosť,
- vzdelávanie a veda,
- výskum a inovácie vo výrobe i v službách.

Prioritná oblasť 5: Životné prostredie - zmeny klímy, obnoviteľné zdroje energie

Stručný východiskový stav – Košický kraj:

V posledných rokoch sa na medzinárodnej i národnej úrovni čoraz viac pozornosti venuje globálnym zmenám životného prostredia a pribúdajú aj medzinárodné záväzky v oblasti životného prostredia.

V posledných rokoch pribúdajú problémy súvisiace s emisiami z individuálnej automobilovej dopravy, úbytkom verejnej zelene, produkciou nevratných obalov a pod. Tri subregióny v Košickom kraji patria medzi zaťažené oblasti z hľadiska kvality životného prostredia. Sú to:

Zaťažená oblasť	Rozloha v km ²	Počet obyvateľov	Podiel v% v rámci krajov
Rudniansko-gelnická	357	52 000	Košický 95%, Prešovský 5%
Košicko-prešovská	1 044	425 000	Košický 81%, Prešovský 19%
Zemplínska	1 040	173 000	Košický 83%, Prešovský 17%
Košický kraj spolu	2 441	550 000	
Spolu SR	4 980	1 808 000	
Podiel ZO v KE kraji v%	49%	30%	

Zdroj: Národná stratégia regionálneho rozvoja SR

K zaťaženým oblastiam patrí väčšina priemyselne a urbanizačne rozvinutých regiónov SR, teda územia s veľkým rozvojovým potenciálom – od ľudských zdrojov a geografickej polohy, či prírodného potenciálu. Naopak, veľká časť územia, ktorá je zaradená do kategórie s vysokou úrovňou životného prostredia, má nízky rozvojový potenciál.

Vzhľadom na zmeny klímy a z toho vyplývajúce dôsledky, je potrebné venovať primeranú pozornosť oblasti pôdohospodárstva, vodného a lesného hospodárstva a ekonomickým aktivitám v území, koncentracii obyvateľstva a pod.

Napriek významným spoločenským a sociálno-ekonomickým zmenám v Košickom kraji nedošlo k výraznému nárastu mestského obyvateľstva (stupeň urbanizácie dosahuje 55%) na úkor vidieka. Výraznejšie sú zmeny vo vnútornej štruktúre miest, ktoré sa odrážajú od príjmovej zložky a spotreby, koncentrácie a úbytku voľného priestoru, nárastu komunálneho odpadu, rastu spotreby energií a pod.

Zlepšenie v oblasti životného prostredia sa prejavilo vo zvýšení napojenosti obyvateľstva na verejnú vodovodnú sieť, najmä v sídlach s počtom nad 2000 ekv. obyvateľov, napriek pomalšiemu rastu zvýšilo sa aj napojenie obyvateľov na kanalizačnú sieť. Slabým miestom je napojenie malých obcí a napojenie na čistiarnie odpadových vôd, problémom sú aj staré environmentálne záťaž, pomerne nízke povedomie verejnosti o možnostiach využitia obnoviteľných zdrojov energie a znižovania energetickej náročnosti ako prvku konkurencieschopnosti regiónu.

Problémy, ktoré si vyžadujú prioritné riešenie:

- neúčinné implementovanie environmentálnych politík a neúčinné posilňovanie environmentálnej infraštruktúry,
- technologické hrozby a riziká – využívanie a transfer nie vždy najekologickejších výrobných a technológií,
- vysoká surovinová a energetická náročnosť produkcie, malá pozornosť venovaná energetickým úsporám,
- nedoriešené staré environmentálne záťažové látky (PCB látky),
- nízky podiel využívania obnoviteľných zdrojov,
- nedostatočná kvalita starostlivosti o životné prostredie,
- vysoký podiel chránených území a území NATURA 2000 a ich nedostatočný manažment,
- riziko povodní,
- nízke povedomie širokej verejnosti o životnom prostredí a jeho vplyve na kvalitu života v regióne,
- nedostatočná integrácia environmentálnych aspektov do ekonomických a sektorových rozhodnutí.

Odporúčania pre riešenie problémov:

K životnému prostrediu a jeho ochrane je potrebný komplexný prístup, formou komplexnej stratégie s dôrazom na:

- zrevidovať ceny za environmentálne služby na základe princípu „znečisťovateľ platí“,
- klásť dôraz na kvalitný a aktualizovaný územný plán,
- pokračovať v zmene palivovej základne na obnoviteľné zdroje energie,
- zvyšovanie energetickej účinnosti,
- v plánoch vodného hospodárstva podľa povodí uplatňovať integrovaný manažment vodných zdrojov,
- vypracovať komplexný program mapovania kontaminovaných lokalít priemyselného pôvodu a zhodnotiť potenciálne riziká pre životné prostredie s návrhom opatrení,
- zlepšiť manažment chránených území a území NATURA 2000.

Charakteristika špecifických stránok Košického kraja

V Národnej stratégii regionálneho rozvoja SR sa konštatuje, že na rozdiel od regiónov vyspelých krajín EÚ viaceré slovenské kraje iba čiastočne využívajú svoj rozvojový potenciál. Najvýraznejšie rezervy sa nachádzajú v nedostatočnej úrovni využívania inovačného potenciálu najmä v priemysle. Dôsledkom toho dochádza k strate exportnej výkonnosti, ohrozeniu konkurencieschopnosti regiónu a spomaleniu jeho ekonomického rastu, k poklesu v rozhodujúcich priemyselných odvetviach a následne v službách v odvetviach sústredených v regióne. V porovnaní so svetovými trendmi zvyšovania kvality verejných služieb cestou informatizácie a s vývojom v okolitých krajinách taktiež všeobecne zaostáva úroveň informatizácie.

V Národnej stratégii regionálneho rozvoja sa v Košickom kraji za **nedostatočne využívaný potenciál** považuje:

- strategická poloha (prihraničný región, vonkajšia hranica EÚ, dobré prepojenie na Maďarsko a následne na nové členské krajiny), dopravný uzol a križovanie dopravných trás,
- vytváranie produktov cestovného ruchu a manažmentu destinácií (vyžaduje vybudovanie infraštruktúry cestovného ruchu),
- dobrá demografická štruktúra obyvateľstva,
- existujúca funkčná sieť podporných inštitúcií (BIC, RPIC, SOPK a i.),
- oblasť výskumu a vývoja v Košickom kraji, ktorá sa tradične radí k lídrom Slovenska,

- rozvoj poľnohospodárstva založený na raste záujmu o obnoviteľné zdroje energie a na veľkom potenciáli a dostupnosti surovín pre obnoviteľné zdroje energie,
- geotermálna energia Košickej kotliny a bioenergetika.

Definovanie konkurenčnej výhody

Z celkového potenciálu Košického kraja vyplývajú aj jeho konkurenčné výhody. Sú to najmä:

1. priaznivá demografická štruktúra,
2. strategická prihraničná poloha,
3. vysoká exportná výkonnosť,
4. nadpriemerná inovačná klíma a účasť na medzinárodných projektoch,
5. prírodné a kultúrno-historické bohatstvo,
6. predpoklady pre rozvoj ekologického poľnohospodárstva a zvyšovanie podielu v oblasti zelenej ekonomiky.

Strategické ciele Košického kraja vyplývajúce z Národnej stratégie

Z analýzy sociálno-ekonomickej situácie Košického kraja, ako aj analýzy limitov a možností rozvoja a potreby zabezpečenia trvalo udržateľného rozvoja z Národnej stratégie regionálneho rozvoja SR pre Košický kraj vyplynuli nasledovné strategické ciele:

1. posilnenie produktivity a konkurencieschopnosti kľúčových a perspektívnych odvetví priemyslu a služieb najmä s dôrazom na ich exportnú výkonnosť a inovácie produktov, procesov a služieb,
2. vytvorenie silného metropolitného centra Košice – Prešov,
3. komplexný rozvoj kraja a posilnenie podielu vidieckych regiónov na hospodárstve Košického kraja,
4. nadregionálna dostupnosť územia, kvalita služieb, cezhraničná spolupráca a rozvoj nadregionálnych väzieb, využitie hospodárskeho a kultúrneho potenciálu regiónu,
5. vytváranie podmienok pre rozvoj zelenej ekonomiky a tzv. zelených pracovných príležitostí.

Očakávané dopady

Očakávané dopady za predpokladu správneho nastavenia a realizácie navrhnutých priorít, opatrení a aktivít:

- zvýšenie využitia domácich regionálnych zdrojov a vnútorného potenciálu regiónu,
- rast produktivity a konkurencieschopnosti kľúčových odvetví priemyslu a služieb,
- rast podielu nových a vysoko inovatívnych odvetví na regionálnom HDP,
- vytvorenie metropolitného centra Košice – Prešov,
- rast podielu zelenej ekonomiky na ekonomickom rozvoji regiónu a zvyšovanie miery zamestnanosti,
- zvýšenie kvality ľudských zdrojov a zlepšenie sociálnej súdržnosti.